

LOLA,
FILLA DE CANGAS

ASUN BERNÁRDEZ RODAL

Ao longo destas trinta e unha historias comprendidas entre os anos 1925 e 1941, Lola Rodal Blanco lembra a súa infancia e a súa xuventude en Cangas, unha das vilas mariñeiras galegas máis relevantes deste período histórico debido ao seu potente movemento obreiro ao redor da pesca, do sector conserveiro e da salgadura.

Este relato enfiouse a partir dos materiais orais nos que esta filla de Cangas deixou contado todo o que recordaba daqueles tempos tan complicados tanto para ela como para a súa familia, pois todos eles, implicados directamente na loita social e política, acabarían por sufrir a dura represión que supuxo o levantamento militar e a posterior ditadura de Franco. Ademais da voz de Lola, estas lembranzas mestúranse coa propia memoria familiar e vital da autora do libro.

Os personaxes que aparecen neste texto existiron na vida real e son nomeados cos seus verdadeiros nomes e apelidos, coa vontade de rescatalos do esquecemento da Historia. Con esta novela Asun Bernárdez Rodal recupera a voz dunha de tantas mulleres que viviron a represión e fai xustiza á Memoria Histórica.

Lola, filla de Cangas

© Asun Bernárdez Rodal - 2020

lolafilladecangas@gmail.com

ISBN: 978-84-09-22416-6

Depósito legal: VG 357-2020

Edita: Asociación Cultural Memoria Histórica 28 de Agosto. Cangas

Asesoramento lingüístico: Paula Cousillas

Foto portada: Federico Patenalli. Cangas, 1946.

*A Evaristo Dobarro Landín,
un de tantos esquecidos.*

Chámome Lola, son filla de Cangas

Chámome Lola e son filla de Cangas. Cando me preguntan como é que teño tan boa memoria, eu contesto que é un don co que nacín. Pero digo isto para non aburrir cos meus pensamentos, que son meus e de ninguén máis. As lembranzas, en cambio, son outra cousa, están aí para poder espallalas ó vento cando faga falta. Sei que se teño boa memoria é porque me empeñei hai moitísimos anos en non esquecer. Calei a boca, coma todos, porque ter a lingua solta non é cousa boa cando tes unha bota dura enriba da cabeza e a túa xente tamén a ten. Estamos sós, estivemos sós. Por iso gardei as historias vividas na miña primeira xuventude, por se chegaba o día no que puidese contalas.

Agora xa non sei se lle interesarán a alguén. Pasou tanto tempo! A maioría quere esquecer e mirar para diante: *Aquí xa somos todos iguais, paxariños e pardais!* A isto se reduciron corenta anos de silencio. Ás veces as miñas amigas dinme: “pero *aínda* andas con esas cousas, muller?”. “Aínda, aínda...”. Eu gardei estes recordos na memoria, por se acaso a alguén lle fosen vir ben. O faiado da miña cabeza está cheo do que miraron os meus ollos, do que escoitaron os meus oídos e tamén doutras historias que non vivín eu: as que me contaron os meus pais, os

meus tíos, os meus amigos e as miñas amigas. Aprendín que a memoria viva se compón de anacos de experiencias tanto propias como alleas que debín acochar e gardar con moito coidadiño, pois son o maior dos meus tesouros.

Quero subir a ese faiado e empezar a desempaquetar estas lembranzas. Teño que facer limpeza: sacudir o po, varrer, fregar, tirar trastes ó lixo ou queimalos. A miña vida rematará pronto, para semente non hei quedar! Desde hai un tempo, resoa na miña cabeza esa frase tan maliciosa con que os mozos pican os vellos malhumorados nesta vila: “Hai que ir morrendo”. E si, teño que ir morrendo, xa o sei, pero espero non chegar a perder nunca a memoria. Por se acaso, alá vou, armada co plumeiro, a vasoira e o trapo de fregar. Ese faiado é caótico, tan caótico como a propia vida. Quero deixalo ordenado e escapar así da tea de araña do tempo, deixando un lugar arranxado que outros poidan visitar.

Compartirei con vós as historias que ata agora tiven sempre que murmurar ó caladiño. Xa estou farta de escoitar durante anos que todos fixeron mal, os dun bando e os do outro, ou que todas as barbaridades que pasaron non foron para tanto. Isto non é certo: uns foron asasinados e outros asasinos; uns atacaron e outros padeceron a violencia; uns apoiaron un goberno que saíu das urnas e outros un que saíu das armas. Non sei o que pasou noutros lados, non son unha muller con estudos, pero aquí as cousas foron o que foron e eu vivinas. Non houbo dous bandos enfrontados, non. Foron persoas concretas as que asasinaron, as que meteron a outras na cadea, as que puxeron multas, as que encerraron en psiquiátricos, as que raparon mulleres e impuxeron unha forma de pensar e de vivir. Despois a traxedia foise envolvendo nunha rede de silencio. Que podíamos facer?

Agora é fácil falar de todo, mais xa ninguén quere falar de nada. Eu vivín todo aquilo que pasou e, aínda así, recoñezo que non o sei todo. Que pretendo a estas alturas? Ser unha vingativa como din algúns agora? Non, porque saber de onde vimos non pode ser nunca nada malo. Espero que esta historia sexa como esa nortada que entra na ría no mes de maio e arrastra as nubes limpando o ceo, traendo claridade despois dunha suduestada. O aire é frío, pero compensa a luz que fai brillar a herba húmida e toda a fermosura da natureza explota.

Toda flor foi primeiro unha semente.

